gemeente Barneveld

STRATEGIEPLAN GRONDSTOFFEN 2020 - 2024

Samen naar minder AFVAL en betere kwaliteit GRONDSTOFFEN!

Datum: januari 2020

Opgesteld door: CYCLUS MANAGEMENT

In opdracht van : Gemeente Barneveld

Inhoudsopgave

1. Inleiding 3
2. Visie en strategie 2020 - 2024 5
3. Samenwerking met inwoners en stakeholders 11
Bijlage 1. Landelijke beleidskaders en ontwikkelingen 13
Bijlage 2. Beleid en resultaten Barneveld 2018 18
Bijlage 3. Voorselectie maatregelen 21

Leeswijzer

Het rapport kan op twee manieren worden gelezen:

- Op hoofdlijnen: lees de tekstkaders bovenaan de pagina's en de weergegeven tabellen en figuren
- Uitgebreid: lees de tekstkaders en de toelichting eronder

Voor de echt geïnteresseerden: lees ook de bijlagen!

1. Inleiding

Wat wordt de strategie voor de komende 5 jaar?

- Blijft een afvalloze gemeente een droom? Kunnen we een mooie stap zetten richting een circulaire gemeente?
- Deze nota bevat de strategie richting circulair en duurzaam grondstoffenbeheer voor de periode 2020 – 2024.
- De uitwerking naar een concreet maatregelpakket gebeurt na consultatie van bewoners en stakeholders.

Onze droom

Hoe mooi kan het zijn: een gemeente waarin geen huishoudelijk afval meer naar de afvalverbranding wordt gebracht. Alle afgedankte producten en materialen die bij de huishoudens vrijkomen worden netjes gescheiden en opgewerkt tot producten en grondstoffen die weer worden hergebruikt. Een circulaire gemeente waar de samenleving er alles aan doet om verspilling van grondstoffen tegen te gaan. Een duurzame gemeente dus, waar iedereen prettig leeft en werkt, en die als voorbeeld dient in Nederland.

Vorige strategienota

Met de vorige strategienota Huishoudelijk Afval 2016 – 2020 zijn mooie resultaten behaald. Barneveld is al voor 76% circulair, ofwel iets meer dan driekwart van het 'afval' dat bij huishoudens vrijkomt wordt als grondstof gescheiden voor hergebruik (in 2014 was dat nog 59%). De hoeveelheid ongescheiden afval (ook wel restafval genoemd) nam met 41% af tot 126 kilo per inwoner per jaar. Dit ging gepaard met een structurele kostenbesparing van € 153.000 en een hoge mate van tevredenheid onder de inwoners van Barneveld over het huidige inzamelsysteem[1].

We blijven ambitieus!

Zijn er daarmee geen ambities meer voor gemeente Barneveld? Allerminst! Het restafval van Barneveld bestaat nog voor 70% uit grondstoffen die er niet in thuis horen. Dit past niet in onze droom en ook niet in het streven van de Rijksoverheid die in 2050 volledig circulair en dus afvalvrij wil zijn. Als eerste stap naar 100% circulair heeft het Rijk een doelstelling neergelegd van maximaal 100 kg restafval in 2020. Barneveld voldoet daar nog niet aan (2018: 126 kg). Ook laat de kwaliteit van de ingezamelde grondstoffen nog te wensen over. Werk aan de winkel dus!

[1] Bron: Evaluatie Strategienota Barneveld 2016 – 2020, jun 2019

Samen naar minder afval en betere kwaliteit grondstoffen

In deze nota worden de nieuwe ambities voor de periode 2020 – 2024 geformuleerd. Overeenkomstig het landelijke beleid hebben die vooral betrekking op het verder verlagen van de hoeveelheid restafval en het verhogen van de kwaliteit van de ingezamelde grondstoffen. In deze nota geven we aan hoe we dat (op hoofdlijnen) denken te realiseren (wel of geen diftar, wel of geen nascheiding). Voor de concrete maatregelen en aanpassingen in het inzamelsysteem bieden we nog geen uitsluitsel. Hiervoor gaan we eerst de inwoners en ondernemers van Barneveld consulteren. Wat zijn de punten waar zij tegenaan lopen bij het scheiden van afval? Welke oplossingen zien zij? Samen met de inwoners van Barneveld zullen we tot een gedragen uitvoeringsplan moeten komen die leidt tot meer afvalscheiding, minder restafval en betere kwaliteit grondstoffen.

Opbouw van deze nota

Deze nota bestaat uit 3 hoofdstukken. In hoofdstuk 2 worden de nieuwe ambities, visie en strategie voor 2020 – 2024 beschreven. In hoofdstuk 3 wordt aangegeven op welke wijze we de inwoners gaan betrekken bij de uitwerking van de strategie in een concreet maatregelpakket. In de bijlagen worden de landelijke ontwikkelingen en trends beschreven (bijlage 1), de huidige situatie van Barneveld (bijlage 2) en een concept-maatregelpakket (bijlage 3).

2. Visie en strategie 2020 - 2024

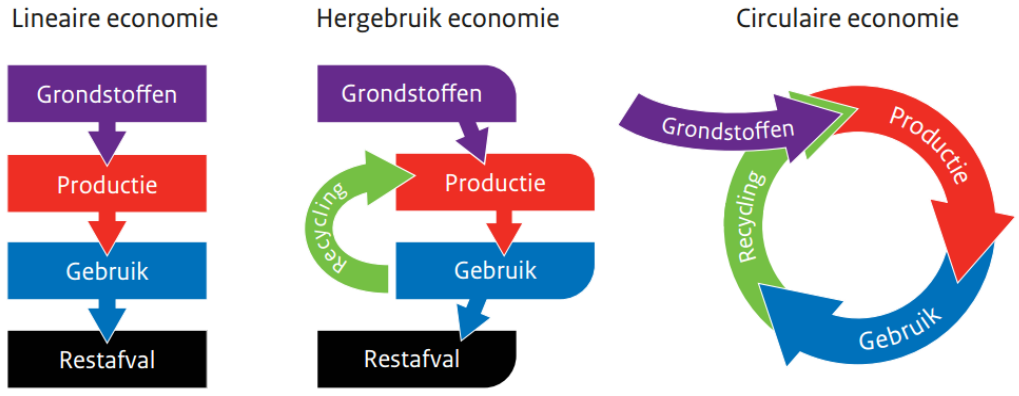
Wat wil Barneveld bereiken?

- Milieu:
  - Maximaal 70 kg restafval in 2024.
  - Kwaliteit grondstofstromen verbeteren naar < 5% vervuiling
- Dienstverlening: makkelijker maken gescheiden aanbieden (grof)afval
- Participatie: traject burgerparticipatie om samen te werken aan de doelstelling
- Kosten: dit plan streeft naar kostenneutraliteit binnen de afvalstoffenheffing. (excl. Autonome kostenontwikkelingen).

Te bereiken door optimalisatie van het huidige inzamelsysteem

Waarom?

Het gemeentelijk afval- en grondstoffenbeheer is al lang geen op zichzelf staande verantwoordelijkheid meer. Het wordt in toenemende mate in verband gebracht met andere maatschappelijke verantwoordelijkheden zoals duurzaamheid en milieu. Door de toenemende bevolkingsgroei en consumptie neemt de vraag naar grondstoffen almaar toe. Aan die vraag (naar primaire grondstoffen) lijkt bijna niet meer te voldoen zonder ook gebruik te maken van grondstoffen die uit de afvalrecycling zijn opgewerkt. Afvalscheiding draagt bij aan het sluiten van productie- en consumptieketens, ofwel het bewerkstelligen van de circulaire economie. Door het opnieuw inzetten van afval als grondstof wordt de productie van primaire grondstoffen beperkt en het nodeloos verbranden van waardevolle grondstoffen tegengegaan. Doordat de productie van primaire grondstoffen meer fossiele brandstoffen vergt dan het opwerken van secundaire grondstoffen uit afval, wordt er bovendien CO_2 gereduceerd en daarmee klimaatverandering tegengegaan.

Onze ambitie voor 2020 – 2024: samen voor Circulair!

Gemeente Barneveld ambieert een samenleving waarin verspilling van grondstoffen zoveel mogelijk wordt voorkomen. Dat begint met het stimuleren van afvalpreventie: het voorkomen dat afval ontstaat. Het afval dat toch vrijkomt wordt zoveel mogelijk apart ingezameld voor re-use en recycling zodat er bijna geen restafval meer hoeft te worden verbrand. Dit krijgen we als gemeente niet alleen voor elkaar. Daarvoor zoeken we nadrukkelijk de samenwerking met inwoners (onze grondstoffenleveranciers), ketenpartners zoals winkels en supermarkten en educatieve organisaties (scholen, IVN natuureducatie). Samen bijdragen aan een circulaire economie!

De gemeente wenst op een zo effectief en efficiënt mogelijke wijze uitvoering te geven aan haar wettelijke zorgplicht voor het inzamelen van huishoudelijk afval. De ambities op het gebied van milieu en duurzaamheid mogen niet leiden tot substantieel hogere afvalbeheerkosten/ afvalstoffenheffing voor de burger.

Er wordt voorlopig geen tariefdifferentiatie (diftar) ingevoerd in Barneveld. We hebben de overtuiging dat er binnen het bestaande inzamelsysteem nog voldoende optimalisatiemogelijkheden zijn om het scheidingsgedrag te verbeteren en de landelijke doelstelling te behalen. Hetzelfde geldt voor nascheiding van PMD. De bronscheiding van pmd met minicontainers is zeer effectief gebleken in Barneveld. De kosten ervan zijn lager dan bij nascheiding. Aandachtspunt is wel dat de kwaliteit van het ingezamelde PMD beter geborgd moet worden. Dit geldt ook voor de andere grondstofstromen.

Doelstelling: maximaal 70 kg restafval

In het laatste Landelijk Afvalbeheerplan (LAP-3) wordt niet meer uitgegaan van een scheidingsdoelstelling (minimaal 75% in 2020) maar van een restafvaldoelstelling: maximaal 100 kg restafval per inwoner per jaar in 2020 (zie bijlage 1).

Verbeteren kwaliteit grondstoffen

Voor 2024 streeft gemeente Barneveld naar maximaal 70 kg restafval per inwoner per jaar (2018: 126 kg). Naast het verder terugdringen van de hoeveelheid restafval wil de gemeente ook de kwaliteit van de ingezamelde grondstoffen verbeteren. De kwaliteit bepaalt uiteindelijk de hoogwaardigheid waarmee het materiaal kan worden gerecycled en bijdraagt aan de circulaire economie. Vanuit deze kwaliteitsambitie verdienen vooral de grondstofstromen GFT en PMD meer aandacht. Dit zijn ook in Barneveld de stromen die nog overmatig in het restafval voorkomen en een bijdrage zullen moeten leveren in het realiseren van de 70 kg doelstelling (zie bijlage 2).

Prioritaire afvalstromen

Om de 70 kg-doelstelling te halen:	GF (keukenafval), PMD en luiers
Om de circulariteit/ kwaliteit te vergroten:	PMD en GFT (< 5% vervuiling)

Meer aandacht voor preventie

Voor het duurzaam en circulair maken van het afvalbeheer is bevorderen van afvalscheiding een belangrijk wapen, echter nog beter is het om het ontstaan van afvalstoffen te voorkomen. De komende planperiode zal fors worden ingezet op afvalpreventie. Bijvoorbeeld door huishoudens bewuster te maken van het verpakkingsafval dat zij produceren en tips te geven hoe ze dat kunnen verminderen. Maar ook bijvoorbeeld door voedselverspilling aan de orde te stellen en producthergebruik van afgedankt huisraad te stimuleren.

Kostendoelstellingen

Het stimuleren van afvalpreventie en afvalscheiding en de daaruit voortkomende maatregelen mogen niet leiden tot drastische kostenverhogingen. Hoe succesvoller het beleid, hoe minder restafval, hoe waardevoller de grondstoffen en hoe meer deze grondstoffen opleveren. Het maatregelpakket dat voortkomt uit dit plan zal

- door de investeringen die daarvoor nodig zijn - in eerste instantie een kostenverhogend effect hebben maar daarna ook besparingen met zich meebrengen. Hoe dit precies in de praktijk uitpakt hangt vooral af van de invulling van het maatregelpakket en het besparingspotentieel op het restafval dat deze maatregelen hebben. We zetten daarbij in op kostenneutraliteit: het nieuwe beleid leidt niet tot substantiële kostenverhogingen en een verhoging van de afvalstoffenheffing (uitgezonderd als gevolg van autonome kostenontwikkelingen).

Serviceniveau

Het dienstverleningsniveau en de bewonerstevredenheid blijven minimaal gehandhaafd op het huidige niveau. Minimaal 65% van de bevolking beoordeelt de afvalinzameling op dit moment met een goed of zeer goed en dat willen we graag zo houden.

Voor de laagbouw blijft de inzameling van restafval laagfrequent (1 x per 4 weken). Bij de nieuwbouw wordt omgekeerd inzamelen toegepast. Voor de appartementen wordt het restafval met ondergrondse verzamelcontainers nabij het perceel ingezameld. Het serviceniveau voor de grondstoffen zal verder worden geoptimaliseerd, met name voor de grondstoffen die nog veel in het restafval zitten (keukenafval, luiers en pmd) (zie bijlage 3).

Bijzondere aandacht zal uitgaan naar het serviceniveau voor grof huishoudelijk afval. Ofschoon de scheidingsresultaten (mat name door de aanvullende nascheiding) van grof huishoudelijk afval goed zijn en hier niet meer veel op valt te halen, kost het voor een groot deel van de Barneveldse inwoners veel moeite om grof afval gescheiden aan te bieden. De ervaring leert dat bewoners de ligging van de milieustraat als ‘ver’ ervaren. Door de milieustraat een centralere ligging te geven kan het aanbiedgemak voor grof huishoudelijk afval aanzienlijk worden vergroot. Mogelijk biedt een grotere locatie ook de kans om kringloopbedrijvigheid aan de inzamelstructuur toe te voegen.

Samenwerking

Bij het realiseren van de hiervoor genoemde ambities werkt de gemeente bij voorkeur samen met organisaties en ondernemers uit Barneveld die soortgelijke ambities en ideeën hebben. Denk aan repaircafé’s, kringloopinitiatieven en milieu(educatie)organisaties. Maar ook aan winkeliers die willen bijdragen aan het verminderen van verpakkingsafval. Huishoudelijk afval heeft veel raakvlakken met gemeentelijk afval (van bijvoorbeeld scholen, wijkcentra, verenigingen) en kantoor, winkel- en dienstenafval. Ofschoon formeel gezien de gemeentelijke zorgplicht beperkt blijft tot huishoudelijk afval is het goed om ook hier te kijken wat de mogelijkheden van afvalpreventie, afvalscheiding en hergebruik zijn, gebruikmakend van de partners in het veld.

Oud papier inzameling door verenigingen, scholen etc.

Een voorstel om de oud papier inzameling met medewerking van sport-, muziekverenigingen, scholen, kerkelijke instanties etc. wordt op een later moment aangeboden voor besluitvorming. De coronacrisis, met de economische gevolgen, maakt dat op een later moment een inhoudelijk voorstel wordt voorgelegd. Wel wordt voorgesteld om vanaf 1 januari 2021 te stoppen met de huidige wijze van inzameling. Dat betekent geen vrijwilligers meer die meegaan op de wagen en geen zaterdagritten meer. Gemiddeld rijden alle zaterdagen 4 vuilniswagens met chauffeur en vrijwilliger door de gemeente om oud papier in te zamelen. De oud papierinzameling wordt dan ingericht op werkdagen, net zoals de restafval en GFT inzameling wordt gereden.

Visie op Diftar

- Voorlopig geen diftar in Barneveld
- Binnen het huidige inzamelsysteem zijn er nog voldoende optimalisatiemogelijkheden (zonder diftar) om restafval te reduceren

Voorlopig geen diftar

Dat tariefdifferentiatie een krachtig en effectief instrument is om afvalscheiding te bevorderen en restafval te reduceren wordt onderkend. Met diftar betaalt de inwoner naar rato de hoeveelheid restafval hij of zij aanbiedt. Door het variabele tarief alleen toe te passen op restafval en niet op de gescheiden grondstoffen (gft, papier en pmd, etc) worden burgers gestimuleerd zoveel mogelijk grondstoffen uit het restafval te houden en deze gescheiden aan te bieden. Hoe minder afval je scheidt, hoe meer restafval je hebt en des te meer je betaalt.

Ofschoon de kracht van diftar wordt onderkend, stellen we voor om dit instrument niet in te zetten in deze planperiode. Daarvoor worden de volgende redenen aangevoerd:

- Er zijn nog voldoende optimalisatiemogelijkheden binnen het bestaande inzamelsysteem om de hoeveelheid restafval verder terug te dringen
- Eerst zal de focus moeten worden gelegd op de verbetering van de kwaliteit van de ingezamelde grondstoffen alvorens het aanbieden van restafval verder te ontmoedigen met een prijsprikkel

Visie op Nascheiding

- Nascheiding is technisch alleen mogelijk voor pmd. Grondstoffen als gft, textiel, glas en papier kunnen niet worden nagescheiden
- Barneveld blijft zich focussen op bronscheiding van pmd. Dit is goedkoper en levert een goede synergie op met de bronscheiding van andere grondstoffen

Focus blijft op bronscheiding

Het overgrote deel van de Nederlandse gemeenten zet in op bronscheiding: het scheiden van afval aan huis. Nascheiding – het achteraf mechanisch scheiden van grondstoffen uit het restafval - gebeurt alleen in het noorden en westen van Nederland waarbij alleen het pmd achteraf wordt teruggewonnen. Er zijn nog geen nascheidingstechnieken beschikbaar die gft, oud papier, glas en textiel op hoogwaardige wijze kunnen terugwinnen voor recycling.

Omdat de bronscheiding van pmd in principe goed werkt in Barneveld en de gewenning bij de inwoner hoog is, zal de focus blijven op bronscheiding. Overige argumenten om de focus te houden op bronscheiding:

- Bronscheiding pmd is kosten-effectiever dan nascheiding pmd, zeker voor de landelijke gemeenten zoals Barneveld.
- Stoppen met bronscheiding pmd zal een negatief effect hebben op het afvalscheidingsgedrag van inwoners met betrekking tot de stromen gft, textiel, glas en papier waar nog geen nascheidingstechnieken voor beschikbaar zijn

Afspraken met bedrijfsleven: Raamovereenkomst 2013 - 2022

De inzameling en verwerking van pmd wordt onder verantwoordelijkheid van het bedrijfsleven uitgevoerd (producentenverantwoordelijkheid). Het Rijk, de VNG en het bedrijfsleven hebben daartoe afspraken gemaakt en vastgelegd in de Raamovereenkomst verpakkingen 2013-2022 die eind 2019 zijn geëvalueerd. Om de onduidelijkheid over wat nu in de pmd-bak hoort en wat niet weg te nemen, wordt gewerkt aan een uniform landelijk acceptatieprotocol. Het voorkomen van stoorstromen (bijvoorbeeld volle vlapakken) die het proces van sorteren en recyclen negatief beïnvloeden wordt daarbij de belangrijkste boodschap. De verwachting is dit dat de uitlegbaarheid aan inwoners gaat vergroten en de daadwerkelijke recycling naar een hoger plan kan trekken.

Vanaf 2015 hebben gemeenten een (gedelegeerde) verantwoordelijkheid voor de inzameling, verwerking en vermarkting van pmd. Vanaf 2021 kunnen gemeenten er voor kiezen om hun rol in de kunststofketen te beperken tot inzameling of zich aan te sluiten bij een publiek regieorgaan. Op die manier kunnen ze zelf bepalen hoeveel invloed ze willen uitoefenen op de wijze waarop het ingezamelde materiaal wordt gesorteerd en gerecycled en de bijdrage die daarmee wordt geleverd aan de circulaire economie

Visie op inzameling bij nieuwbouw

- Uitgangspunten zijn hetzelfde als bij bestaande bouw: hoge service op grondstoffeninzameling, minimale service op restafvalinzameling
- Minimale service op restafval kan op twee manieren worden ingevuld: laagfrequent ophalen (1x per 4 weken met minicontainer aan huis) of wegbrengen naar verzamelcontainer (omgekeerd inzamelen)
- Omgekeerd inzamelen heeft de voorkeur

Omgekeerd inzamelen bij nieuwbouw heeft de voorkeur

De komende jaren wordt er aanzienlijk bijgebouwd in Barneveld. De vraag is: welk inzamelsysteem moet er worden toegepast bij nieuwbouw? Bij de bestaande bouw is het bebouwingstype leidend. Bij de grondgebonden laagbouw wordt zoveel mogelijk gebruik gemaakt van minicontainers (in ieder geval voor gft, papier en pmd), bij de gestapelde bouw (appartementen) van verzamelcontainers.

Voor de grondgebonden bouw is de minicontainer het ideale inzamelmiddel om het afvalscheiden aan huis te stimuleren. Door minimaal te voorzien van 3 minicontainers (voor gft, papier, pmd) wordt 70% van het huishoudelijk aanbod afgedekt. Voor restafval kan uit twee opties worden gekozen:

1. Een kleine minicontainer die laagfrequent (1 x per 4 weken) wordt ingezameld (1 x per 4 weken) of
2. Het plaatsen van ondergrondse restafvalcontainers op buurtniveau (uitvalswegen woonwijk), waar het restafval naar toe moet worden gebracht.

Optie 2 wordt ook wel omgekeerd inzamelen genoemd en heeft het voordeel dat er maar 3 minicontainers aan huis worden gestald. Voor grondgebonden laagbouw heeft omgekeerd inzamelen de voorkeur. Het leidt tot minder ruimtebeslag om en rond de tuin en bewoners kunnen te allen tijde restafval kwijt.

Bij de gestapelde bouw zal geen ruimte zijn voor het stallen van minicontainers. Om die reden worden hier verzamelcontainers toegepast nabij het perceel.

Toezicht en handhaving

- Meer toezicht en handhaving zal nodig zijn om juiste afvalscheiding te waarborgen en openbare ruimte netjes te houden
- Behoefte in kaart brengen: Inventariseren van locaties en wijken waar problematiek hoog is
- Meer ureninzet BOA's regelen

Voorlichten is niet genoeg

Publieksvoorlichting is in Barneveld een belangrijk instrument gebleken om inwoners in Barneveld beter afval te laten scheiden en geen afval naast verzamelcontainers te plaatsen. De meeste inwoners geven daar gehoor aan. Er zijn echter altijd mensen die willens en wetens hun afval in de verkeerde container gooien of afval naast de verzamelcontainer dumpen met alle vervuiling van dien. Hiervoor is het belangrijk een stok achter de deur te hebben: handhaving!

Handhavingsprotocol

Op basis van de Afvalstoffenverordening en het uitvoeringsbesluit is het mogelijk om te handhaven op bovengenoemde zaken. Voordat we willen overgaan tot structurele handhaving willen we er eerst voor zorgen dat goed bekend is wat mag en niet mag, wanneer je nog een waarschuwing krijgt en wanneer er een proces-verbaal wordt opgemaakt.

In het uitvoeringsplan voor 2020-2021 wordt eerst gekeken naar beproefde methoden. Voor bijplaatsingen biedt de *handreiking voorkomen van bijplaatsingen* (mei 2017, uitgave van Rijkswaterstaat, Nederland Schoon en NVRD) voldoende mogelijkheden om hiermee aan de slag te gaan. Voor handhaving (inzet BOA's) kunnen uren worden bijgekocht bij integrale veiligheid. Voor het controleren op juist scheidingsgedrag kunnen afvalcoaches worden ingezet. Ook hiervoor wordt eerst gekeken naar succesvolle beproefde methoden.

3. Samenwerking met inwoners en stakeholders

Wat hebben inwoners nodig om mee te doen?

- Strategie wordt voorgelegd aan bewoners: welke maatregelen kunnen hun helpen om minder afval te produceren en beter afval te scheiden?
- Uitvoering informatieve enquête onder alle inwoners van Barneveld
- Straatinterviews en wijkschouws
- Betrekken van stakeholders

Inwoners betrekken bij invulling maatregelpakket

Deze strategienota bevat nog geen afgetimmerd maatregelenpakket. Wel hebben enkele experts zich gebogen over welke maatregelen 'voor de hand liggen', gezien de ambities die er zijn geformuleerd en de potenties die er nog liggen in Barneveld. Deze maatregelen zijn opgenomen in bijlage 3.

Om te zorgen dat de uiteindelijke maatregelen goed aansluiten bij de behoeften van de inwoners zal er een uitvoerige bewonersconsultatie plaatsvinden. Wat vinden bewoners belangrijk en wat hebben ze nodig om hun afval goed te scheiden? Wat vinden zij van de voorgestelde maatregelen van onze experts?

Informatieve enquête

Wat we nu al weten uit voorgaande bewonersconsultaties is dat er veel misvattingen bestaan over afval, grondstoffen en afvalscheiding. Wordt het gescheiden ingezamelde afval wel daadwerkelijk gerecycled of belandt het uiteindelijk toch weer op één hoop? Mag een chipszak nu wel of niet bij het pmd? En waarom alles vooraf scheiden terwijl het ook mechanisch kan worden nagescheiden? Voorgesteld wordt om de bewonersconsultatie aan te vangen met een informatieve enquête (ook wel infoquête genoemd) onder alle inwoners van Barneveld. Met als doel: 1. Bewoners te informeren over de afvalpreventie en afvalscheiding en de misvattingen die daarover de ronde doen; 2. Inzicht te krijgen in wat bewoners nodig hebben om nog beter hun afval te scheiden.

De infoquête is een instrument dat in het kader van het landelijke VANG-programma Huishoudelijk Afval is ontwikkeld in samenwerking met gedragsbureau Dijksterhuis en Van Baaren. De gedachte is dat je met slimme vragen het denken en gedrag van mensen kunt beïnvloeden. Slimme vragen kunnen bijvoorbeeld informatie geven over het nut van afvalscheiding of de openingstijden van de milieustraat.

De straat op

Om ook aansluiting te krijgen bij de minder goed bereikbare doelgroepen (bewoners die niet snel aan een enquête meedoen, bijvoorbeeld omdat ze het onderwerp niet interessant vinden of laaggeletterd zijn) worden ook straatinterviews gehouden. Bijvoorbeeld op de markt of op zaterdag in de winkelstraat. Hiervoor wordt dezelfde insteek gekozen als bij de informatieve enquête: informeren maar ook vragen waar men behoefte aan

heeft om z'n afval beter te scheiden of te voorkomen. Naast de straatinterviews zal ook een aantal wijkschouws worden gehouden.

Betrekken van stakeholders

Naast de gemeente zijn ook andere partijen in Barneveld die zich bezig houden met afval, grondstoffen, de circulaire economie en duurzaamheid. Denk aan scholen, (sport)verenigingen, milieu(educatie)organisaties, ondernemersverenigingen, supermarkten, etc. Welke ambities en ideeën hebben zij en op welke wijze zou de gemeente daarbij ondersteunend kunnen zijn?

Planning

De planning om te komen tot een proces tot burgerparticipatie ziet er als volgt uit. :

	Planning
Opstellen strategisch communicatieplan	3e kwartaal 2020
Hieruit volgend de consultatie bewoners, waaronder - Uitvoering informatieve enquête - Uitvoering straatinterviews - Wijkschouws	4e kwartaal 2020
Gesprekken met stakeholders	4de kwartaal 2020
Opstellen uitvoeringsplan (eventueel als jaarplan)	4e kwartaal 2020, uiterlijk begin 1e kwartaal 2021
Uitvoering	Vanaf januari 2021

Na besluitvorming kan hiermee direct gestart worden zodat het jaar 2020 in het teken staat van participatie, gezamenlijk kijken welke werkwijzen en voorstellen in het uitvoeringsplan opgenomen kunnen worden.

Uitvoeringsplan

Met de opbrengst van de consultatie zal een definitief maatregelpakket worden opgesteld die in de vorm van een uitvoeringsplan (inclusief financiële paragraaf en planning) die jaarlijks wordt geactualiseerd.

Bijlage 1. Landelijke beleidskaders en ontwikkelingen

Wat speelt er in den lande

- LAP-3 doelstelling: maximaal 400 kg huishoudelijk afval aanbod en 100 kg restafval in 2020
- Nederland kleurt steeds groener: de weg richting de 100kg is goed ingezet.
- Diftar en servicedifferentiatie (of een combinatie van beide) zijn kosteneffectieve inzamelstrategieën
- Kwaliteit ingezamelde grondstoffen staat onder druk

Voor het bepalen van de toekomstige afvalstrategie voor Barneveld zal rekening moeten worden gehouden met wat er op landelijk niveau gebeurt. Welke beleidsontwikkelingen doen zich voor en wat doen andere vergelijkbare gemeenten met hun afval- en grondstoffenbeheer?

Landelijk Afvalbeheer Plan (LAP-3)

Het Landelijk afvalbeheerplan (LAP) is het beleidskader voor afval in de circulaire economie in Nederland. Alle overheden moeten bij de uitvoering van hun taken op het gebied van afval rekening houden met het LAP. Op 28 december 2017 is het derde LAP in werking getreden en bevat het afvalbeleid voor de periode 2017 – 2023 met een doorkijk tot 2029. Het LAP geeft invulling aan één van de doelstellingen van de Nederlandse overheid (en indirect de Europese Unie) om de economie te transformeren in een circulaire economie. Het plan streeft drie doelen na: 1. het beperken van het ontstaan van afvalstoffen, 2. Het beperken van milieudruk van productieketens, en 3. het optimaliseren van de inzet van grondstoffen in de circulaire economie.

Voor huishoudelijk afval is dat vertaalt in de volgende kwantitatieve targets:

- Het stimuleren van preventie van huishoudelijk afval, zodanig dat de productie is afgenomen van 500 kilogram (fijn en grof) huishoudelijk afval in 2014 naar **maximaal 400 kilogram** per inwoner per jaar in 2020.
- Verlagen van de hoeveelheid huishoudelijk restafval naar **maximaal 100 kilogram** per inwoner per jaar in 2020, en maximaal 30 kilogram per inwoner per jaar in 2025

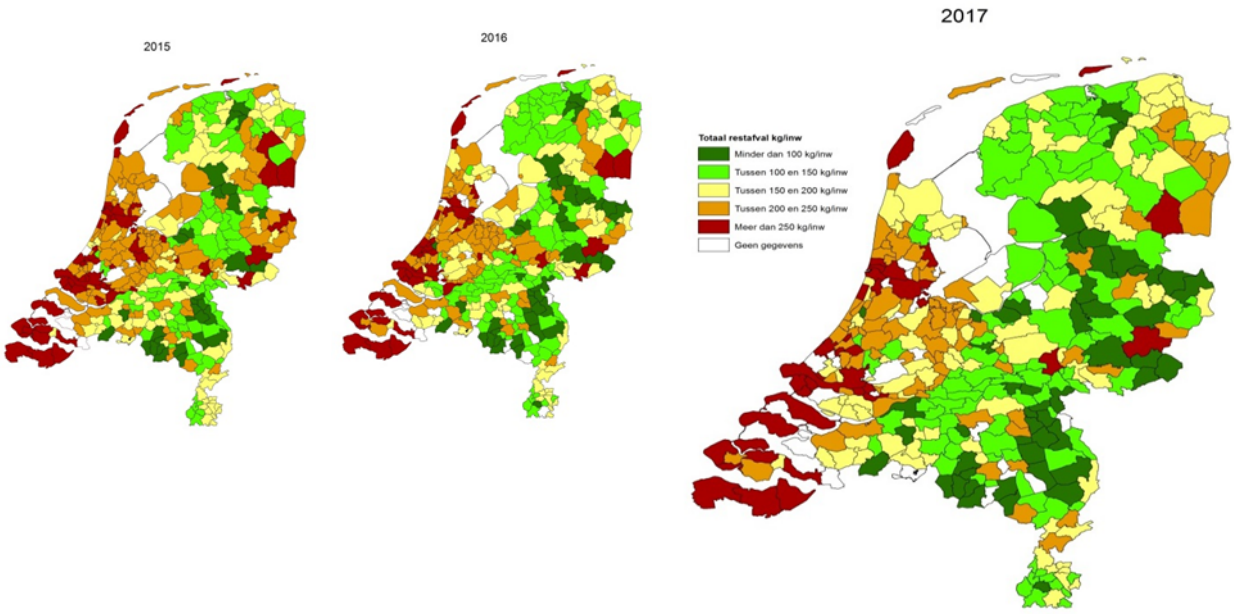
Ladder van Lansink

De landelijke voorkeursvolgorde met betrekking tot de verwerking van afval is: afvalpreventie, producthergebruik, materiaalhergebruik, nuttige toepassing, verwijdering met omzetting in energie, verwijdering op andere wijze dan storten, storten. Dit wordt ook wel de 'Ladder van Lansink', vernoemd naar voormalig tweede kamerlid Ab Lansink. Deze voorkeursvolgorde is nog steeds actueel en vormt de basis in het LAP-3.

VANG-programma

Om uitwerking te geven aan bovenstaande doelstellingen werkt het Rijk samen met andere maatschappelijke partijen in het programma Van Afval Naar Grondstof (VANG). Hoofddoel van het programma is om de transitie naar een circulaire economie te bevorderen. Het Uitvoeringsprogramma VANG bevat een viertal actielijnen om afvalpreventie en afvalscheiding van huishoudelijk afval te stimuleren. De uitvoering is in 2015 van start gegaan. Veel gemeenten hebben inmiddels de landelijke doelstellingen overgenomen in hun (nieuwe) afvalbeleid en hebben hun inzamelstrategieën aangepast. En met succes, de gemiddelde hoeveelheid restafval is gedaald tot minder dan 200 kilogram per inwoner en het scheidingspercentage is gestegen naar 60%. De voorlopige cijfers over 2018 laten een verdere daling tot 180-185 kilogram en 63-64% afvalscheiding zien. Bij de start van het Uitvoeringsprogramma was dit nog ongeveer 250 kilogram en 50% afvalscheiding.

Figuur 1: de hoeveelheden huishoudelijk restafval per gemeenten voor de jaren 2015 tot en met 2017. Nederland kleurt langzaam groen.

Succesvolle inzamelstrategieën

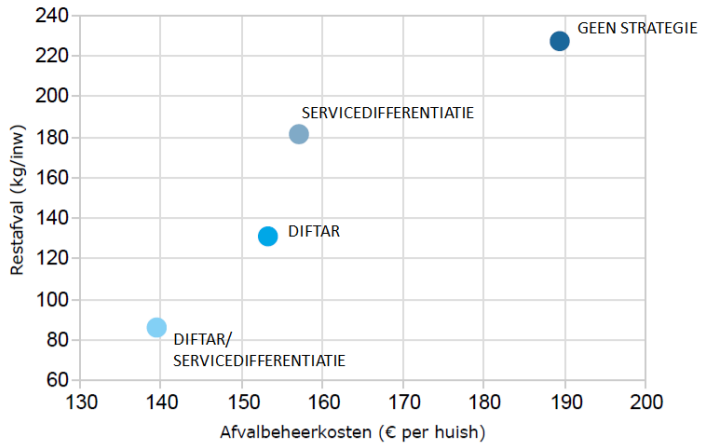
De inzamelstrategieën die het meest worden toegepast door gemeenten in Nederland en bovendien erg succesvol blijken, zijn:

1. **Tariefdifferentiatie (diftar)**: de burger betaalt naar rato de hoeveelheid of gewicht aan restafval hij aanbiedt. Door het variabele tarief alleen toe te passen op restafval en niet op de gescheiden grondstoffen (gft, papier en pmd, etc) worden burgers gestimuleerd zoveel mogelijk grondstoffen uit het

restafval te houden en deze gescheiden aan te bieden. Hoe minder afval je scheidt, hoe meer restafval je hebt en des te meer je betaalt.

2. **Servicedifferentiatie**: aan de burger wordt meer service verleent op het gescheiden aanbieden van grondstoffen en tegelijkertijd minder service verleent op het aanbieden van restafval. Het serviceniveau wordt verlegd Van Afval naar Grondstof waardoor de burger 'vanzelf' meer afval gaat scheiden. Concreet betekent dit dat de grondstoffen intensief aan huis worden opgehaald en dat restafval minder vaak wordt opgehaald (frequentieverlaging) of moet worden weggebracht naar een verzamelcontainer in de wijk (ook wel 'restafval op afstand' of 'omgekeerd inzamelen' genoemd).
3. **Een combinatie van beide**: diftar en servicedifferentiatie sluiten elkaar niet uit en worden ook vaak in combinatie uitgevoerd. De combineerde toepassing leidt tot betere resultaten dan afzonderlijke toepassing.

In de Benchmark Huishoudelijk Afval die jaarlijks door de NVRD en Rijkswaterstaat wordt uitgevoerd, worden de afvalscheidingsresultaten (hoeveelheid restafval) gerelateerd aan de afvalbeheerkosten (totale kosten van het inzamelsysteem) en de toegepaste inzamelstrategieën. Hieronder is het resultaat daarvan (in gemiddelden) weergegeven (peiljaar 2018):

	Aantal gemeenten	%
Diftar + Servicedifferentiatie	32	21%
Diftar	21	13%
Servicedifferentiatie	49	31%
Geen strategie	54	35%
Totaal	156	100%

Figuur 2: De kosteneffectiviteit van de verschillende inzamelstrategieën op basis van de Benchmark Huishoudelijk Afval, peiljaar 2018

Enkele constateringen:

- Diftar in combinatie met servicedifferentiatie is de meest koste-effectieve inzamelstrategie. In vergelijking tot 'geen strategie' leidt het tot 62% minder restafval en 26% lagere kosten. Gemiddeld 21% van de Nederlandse gemeenten voert deze gecombineerde strategie (met name in het oosten van het land)
- Diftar zonder servicedifferentiatie is kosten-effectiever dan servicedifferentiatie zonder diftar. Tot deze laatst genoemde categorie behoort Barneveld. Barneveld behaalt met servicedifferentiatie 126 kg restafval en is daarmee effectiever dan het landelijk gemiddelde.

In 2018 voldeden 40 gemeenten aan de landelijke VANG-doelstelling van maximaal 100 kg restafval per inwoner per jaar. Dit zijn praktisch allemaal gemeenten die een vorm van diftar hadden ingevoerd.

Kwaliteit ingezamelde grondstoffen staat onder druk

De schaduwzijde van het hierboven geschetste beleid is dat de kwaliteit van de ingezamelde grondstoffen over het algemeen is afgenomen. Ofwel, er wordt in toenemende mate vervuiling aangetroffen in de ingezamelde grondstoffen. Dit is vooral het geval bij gemeenten die de service- en/of tariefdifferentiatie te ver hebben doorgevoerd. Hoe minder service er wordt geboden op restafval of hoe duurder restafval wordt gemaakt, hoe meer burgers de neiging krijgen om ontwijkgedrag te vertonen.

Ook in Barneveld is er met de invoering van de PMD-container en het minder frequent ophalen van de restafvalcontainer meer vervuiling aangetroffen in bijvoorbeeld het PMD. Dit is voorlopig opgelost door een extra sorteerslag uit te voeren op het PMD-overslagstation bij ACV. De structurele oplossing zal echter gevonden moeten worden in gedragsbeïnvloeding en gerichte voorlichting en handhaving richting burgers. In dit plan zal daartoe een voorstel worden gedaan.

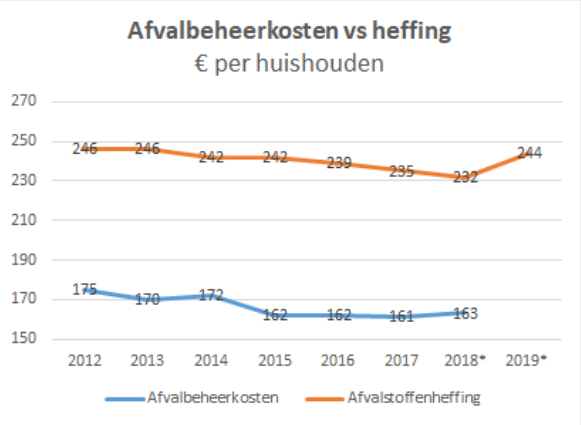
Steeds meer gemeenten doen aan nascheiding pmd

Waarom vooraf alles scheiden in verschillende bakken terwijl het ook achteraf mechanisch kan worden gescheiden? Dit is een veel gestelde vraag waaraan een hoop misverstanden kleven. Als er gesproken wordt over nascheiding van huishoudelijk afval wordt eigenlijk bedoeld het nascheiden van plastic verpakkingen, metalen en drankenkartons (pmd) uit huishoudelijk afval. Steeds meer gemeenten doen dat, echter wel nadat het groente-, fruit- en tuinafval, glas, papier en textiel netjes door de burger aan de bron wordt gescheiden. De reststroom is daardoor relatief droog waardoor het plastic, metaal en drankenkartons goed kan worden nagescheiden. Het hoogwaardig nascheiden van papier, gft, glas en textiel is op dit moment technisch niet mogelijk. Omdat pmd qua gewicht slechts ongeveer 10% uitmaakt van het huishoudelijk afvalaanbod zal nascheiding van pmd als allesomvattende maatregel nooit voldoende zijn om de landelijke doelstelling van maximaal 100 kg restafval te behalen.

Ondanks bovengenoemde kanttekeningen neemt het aantal gemeenten die pmd nascheiden toe. Bronscheiding en nascheiding van pmd sluiten elkaar niet uit. Er zijn veel gemeenten die beide doen: bijvoorbeeld bronscheiding in de laagbouw waar dit ook goede resultaten oplevert, en nascheiding in de hoogbouw waar het bronscheiden niet goed van de grond komt. Voorwaarde is wel dat de restafvalverwerker (verbrandingsoven) waar een contract mee is gesloten ook een nascheidingsinstallatie (VSI) heeft.

Kosten en afvalstoffenheffing nemen toe

Het stimuleren van afvalscheiding en ontmoedigen van restafval heeft de afgelopen jaren geen windeieren gelegd. De afgelopen 10 jaar zijn de afvalbeheerkosten en de afvalstoffenheffing gemiddeld met 9% gedaald. De verklaring daarvoor is gemakkelijk te geven: de verwerking van restafval is veelal duurder dan de verwerking van grondstoffen. Sommige grondstoffen leveren zelfs geld op. Met succesvol VANG-beleid is dus ook geld te besparen, wat ook is af te leiden uit het kosteneffectiviteitsfiguur op de vorige pagina.

Er zijn echter signalen dat de dalende trend ten einde is. Na 9 jaar een dalende trend te hebben gehad in de gemiddelde afvalstoffenheffing van Nederland is de heffing in 2019 met maar liefst 5% gestegen ten opzichte van 2018. Ook voor 2020 wordt een stijging verwacht. Een aantal oorzaken liggen daaraan ten grondslag, waaronder de verhoging van verbrandingsbelasting (per 1 2019), de economische groei die meer consumptie en daardoor meer afval met zich meebrengt, en de marktprijzen van een aantal grondstoffen die flink onder druk liggen (wo papier, hout). Aan Barneveld de opgave om in de komende beleidsperiode deze kostenverhogende factoren zo veel mogelijk te neutraliseren.

Bijlage 2. Beleid en resultaten Barneveld 2018

Waar staat Barneveld?

- Strategienota 2016-2020 is zeer succesvol geweest. Hoeveelheid ingezamelde grondstoffen is behoorlijk toegenomen; hoeveelheid restafval is fors afgenomen
- Hoeveelheid restafval 2018: 126 kg per inw. LAP-3 doelstelling nog niet gehaald
- Schaduwzijde: vervuiling van ingezamelde grondstoffen is toegenomen
- Scheidingspotentieel ligt vooral bij de grondstofstromen keukenafval, luiers en pmd

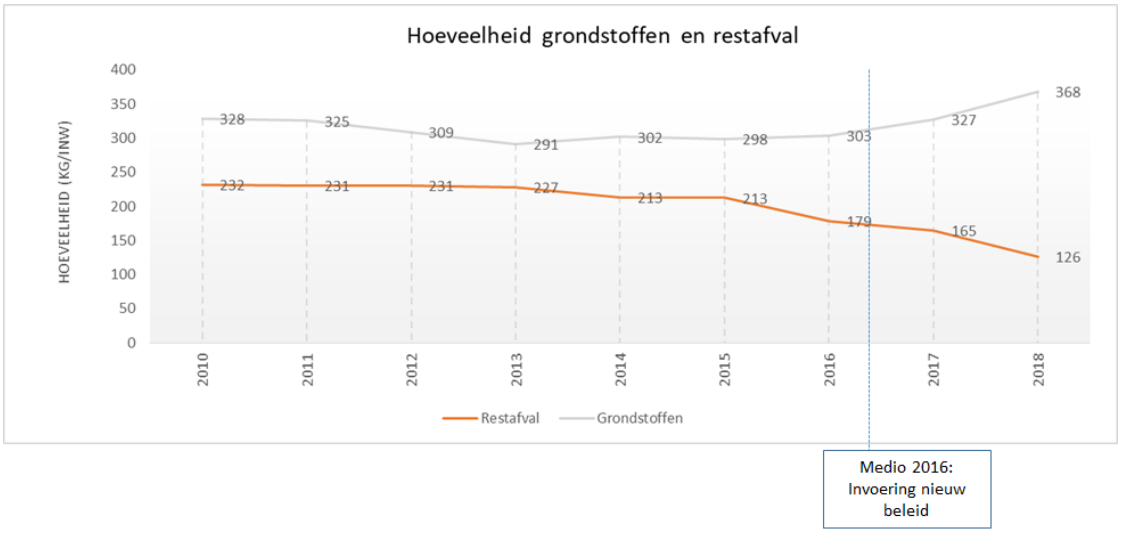
Afvalbeleid Barneveld 2016-2020

Met de vorige strategienota heeft gemeente Barneveld voornamelijk ingezet op het stimuleren van afval scheiden en het ontmoedigen van restafval. Alle huishoudens in de laagbouw hebben een minicontainer voor PMD ontvangen die 1 x per 2 weken wordt geleegd. Ook werd de mogelijkheid geboden om een tweede minicontainer voor gft aan te vragen en zijn er op een dertiental plekken in de gemeente luiercontainers geplaatst. Gelijktijdig met het verhogen van het serviceniveau op de grondstofinzameling is het serviceniveau op de inzameling van restafval aangepast. De ophaalfrequentie van de restafvalcontainer werd verlaagd naar 1x per 4 weken. Hierdoor worden burgers min of meer gedwongen om hun afval goed te scheiden, anders komt men niet goed uit met de ruimte in de restafvalbak.

Flankerend aan de aanpassingen van het inzamelsysteem is intensief en gericht gecommuniceerd met de burger. Via de weekbladen en de social media is uitleg gegeven over het waarom van de maatregelen. Daarnaast is er coulant omgegaan met het gratis omruilen naar een kleiner formaat container zodat deze beter in de tuin past.

Resultaat 2018 (nul-situatie)

In de onderstaande figuur is het resultaat van het nieuwe (servicedifferentiatie)beleid weergegeven:

De hoeveelheid restafval (inclusief grof) is afgenomen tot 126 kg per inwoner per jaar, de hoeveelheid grondstoffen zijn toegenomen tot 368 kilo per inwoner per jaar. De transitie Van Afval naar Grondstof is daarmee succesvol geweest in Barneveld[2].

Door de gescheiden ingezamelde hoeveelheden grondstoffen te relateren aan de hoeveelheden grondstoffen die vrijkomen (te bepalen door middel van sorteeranalyses), kan worden berekend hoeveel procent van een bepaalde grondstof gescheiden wordt ingezameld.

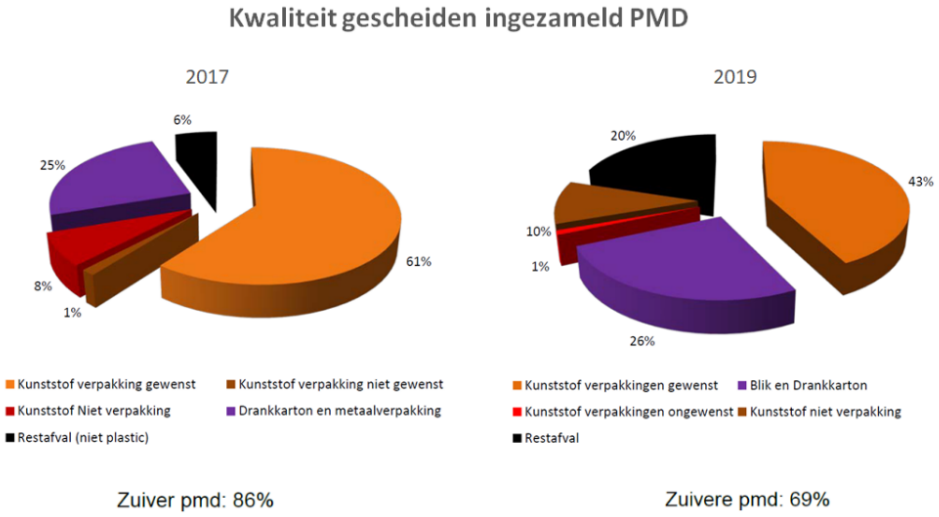
Scheidings%	kg/inw gescheiden	kg/inw in restafval	kg/inw totaal	% gescheiden
GFT	137	28	165	83%
Papier en karton	61	9	70	87%
PMD	30	11	41	73%
Glas	19	5	24	78%
Textiel	2	7	9	23%
Luiers	1	27	28	4%

Tabel : Scheidingspercentages per grondstof 2018

Geconstateerd kan worden dat meer dan 80% van het vrijkomende papier en gft bij huishoudens gescheiden wordt aangeboden ten behoeve van recycling. De scheidingspercentages voor glas en PMD liggen iets lager met respectievelijk 78% en 73%. Textiel en luiers worden vrij slecht gescheiden (respectievelijk 23% en 4%).

Kwaliteit van de ingezamelde grondstoffen

In de onderstaande figuur is de kwaliteit van het gescheiden ingezamelde pmd in 2019 vergeleken met die van 2017, voor invoering van het nieuwe (servicedifferentiatie)beleid.

Geconstateerd kan worden dat het aandeel zuiver PMD (plastic verpakking, metaalverpakking en drankkarton) met de introductie van de minicontainer gedaald is van 86% (zakkeninzameling) naar 69%. Vervuiling, ongewenste kunststof verpakkingen en kunststof niet verpakkingen dragen bij aan een verminderde zuiverheid van PMD[3]. De oorzaak van de toegenomen vervuiling moet worden gezocht in de overcapaciteit van de PMD-bak in combinatie met het ontmoedigingsbeleid voor restafval (verlaging van de inzamelfrequentie naar 1 x per

[2] Voor een uitgebreide evaluatie wordt verwezen naar de Evaluatie strategienota 2016-2020, februari 2019.
[3] Partijkeuring kunststofverpakkingen, uitgevoerd door onderzoeksbureau Eureco, voorjaar 2019

4 weken). Om te voorkomen dat het afvalbeheerbeleid van Barneveld zijn doel voorbij schiet, zal er meer aandacht moeten worden besteed aan kwaliteitsborging van de grondstoffen.

Er zijn geen kwaliteitsonderzoeken uitgevoerd naar de andere grondstofstromen gft, papier en karton, textiel en glas. Het vermoeden bestaat dat ook hier de vervuiling is toegenomen.

Waar ligt nog scheidingspotentieel?

Daarvoor kan het beste worden gekeken naar de samenstelling van het restafval[4]. In de onderstaande tabel is aangegeven waar de 126 kilogram restafval die in Barneveld in 2018 is ingezameld nog uit bestaat.

Samenstelling restafval	Gewicht%	kg/inw	Waar is nog wat te halen?
GFT	23%	28	
- Keukenafval	16%	20	Organische keukenresten
- Tuinafval	2%	2	
- Organische zeeffractie	5%	6	
Papier en karton	7%	9	
- Verpakkingen	4%	5	
- Niet verpakkingen	3%	4	
PMD	9%	11	Plastic verpakkingen
- Plastic Heroes verpakkingen	5%	6	
- Metalen verpakkingen	2%	3	
- Drankenkartons	2%	2	
Luiers	21%	27	Luiers
Overig papier niet bruikbaar	7%	9	
Kunststoffen overig	5%	6	
Glas	4%	5	
Textiel	5%	7	
- Textiel excl schoeisel	4%	5	
- Schoeisel	1%	2	
Metaal overig	3%	4	
Apparaten	2%	2	
Hout	2%	2	
Steen en puin	3%	4	
KCA	0%	0	
Overig papier niet bruikbaar	9%	11	
Oneigenlijk (asbest, bitumen, etc)	0%	-	
Totaal	100%	126	

Luiers, GFT-keukenafval en PMD vormen samen de top-3 van grondstoffen die het meest in het Barneveldse restafval voorkomen. Goed voor samen 58 kilo per inwoner per jaar.

[4] Sorteeranalyse meetjaar 2019, onderzoeksbureau Eureco, voorjaar 2019

Bijlage 3. Voorselectie maatregelen

Wat zouden we kunnen doen?

- Deze bijlage bevat een voorselectie van maatregelen die volgens experts goed kunnen helpen bij het realiseren van de ambities
- De focus ligt op de grondstoffen gft, pmd, papier en luiers, omdat hiervan nog veel ongescheiden in het restafval zit
- De maatregelen worden ingebracht in de bewonersconsultatie.

Cafetaria-model

In deze bijlage wordt een aantal maatregelen genoemd die bij zouden kunnen dragen aan de ambities die in dit plan zijn geformuleerd: meer afvalpreventie en hergebruik en het verder verminderen van de hoeveelheid restafval afval en het verbeteren van de kwaliteit van de ingezamelde grondstoffen.

De voorgestelde maatregelen zijn suggesties die door ‘experts’ zijn gedaan. Zij geven aan dat je met deze maatregelen op een effectieve en doelmatige wijze aan de geformuleerde ambities kan voldoen. De maatregelen kunnen worden ingebracht bij de bewonersconsultatie die in het voorjaar van 2020 zal worden gehouden. Uiteindelijk wordt er in samenspraak met de bewoners een uitvoeringsplan opgesteld waarin nadrukkelijk ook de suggesties van bewoners worden betrokken.

Focus op gft, pmd en luiers

De focus van de voorgeselecteerde maatregelen ligt vooral op de grondstofstromen gft, pmd en luiers. Dit zijn de grondstoffen die nog het meest voorkomen in het restafval en dus de grootste bijdrage kunnen leveren in het verder reduceren van de hoeveelheid restafval (zie bijlage 2 voor de onderbouwing).

Groente-, fruit en tuinafval

- Gratis keukenbakje verstrekken
- Adoptievoorzieningen bij hoogbouw
- Takkenroutes in het voorjaar
- Voedselverspillingscampagne

Hoe gaat het nu?

Gft wordt in de laagbouw ingezameld met een minicontainer die 1 x per 2 weken worden geleegd. Veelaanbieders hebben de mogelijkheid een tweede minicontainer aan te vragen. Bij de appartementen vindt geen gescheiden gft-inzameling plaats. Van al het gft afval dat in Barneveld vrijkomt werd in 2018 (nul-situatie) 82% gescheiden ingezameld. De overige 18% kwam in het restafval terecht, hetgeen overeenkomt met 28 kilo per inwoner. Van die 28 kilo is 20 kilo keukenafval (groente- en fruitresten), 2 kilo tuinafval en 6 kilo fijn organisch materiaal. Met betrekking tot de LAP3-doelstelling is dus veel te halen op het keukenafval.

Welke maatregelen zouden kunnen worden overwogen?

Het scheiden van keukenafval begint in de keuken. Dat is direct ook de plek waar het makkelijker moet worden gemaakt. Landelijk onderzoek heeft uitgewezen dat het verstrekken van een keukenbakje of zakje het scheiden van groente en fruitresten behoorlijk kan stimuleren[5]. Zeker als dit wordt begeleid met een goede voorlichtingscampagne waarin het 'hoe en waarom' van gft-scheiden wordt toegelicht en goed wordt aangegeven welke componenten wel en niet bij het gfe mogen (welles/nietes-lijst[6]). De gf-fractie is een rijke stroom die goed te vergisten en te composteren is tot bodemverbeteraar.

Maatregel 1

Gratis verstrekken van bakjes/zakjes voor het scheiden van gf-afval in de keuken.

Bij de appartementen vindt op dit moment nauwelijks gescheiden gft-inzameling plaats. Daar zijn twee belangrijke redenen voor: appartementen hebben geen tuin en daardoor veel minder gft-afval dan eengezinswoningen, en de kwaliteit van het ingezamelde gft laat ook vaak te wensen over. Recent is er in Nederland een aantal gft-projecten uitgevoerd bij gestapelde bouw die wel succesvol zijn. Dit biedt wellicht aanknopingspunten voor de gft-inzameling in Barneveld. Aanhaken op intrinsieke motivatie (die altijd wel aanwezig is bij een deel van de bewoners) is een belangrijke succesfactor. In Barneveld beheert een aantal vrijwillige appartementenbewoners een gft-minicontainer, die met een beugel nabij het appartementencomplex is geplaatst. Op de inzameldag wordt de minicontainer door de vrijwilliger aan de kant van de weg geplaatst.

[5] Stank en viezigheid zijn vaak de redenen waarom men geen gf-afval/ etensresten apart houdt. Het gebruik van gf-zakjes is een goede manier om de minicontainer schoon en fris te houden.
[6] Op dit moment wordt er landelijk gewerkt aan een uniforme welles/nietes lijst voor gft die binnenkort beschikbaar komt

Maatregel 2

Adoptievoorzieningen (= door vrijwilligers beheerd) voor gf-afval bij de appartementen.

Tuinafval verdwijnt voor een groot deel in de groene minicontainer. Toch blijkt dat er tijdens de snoeimaanden ook veel tuinafval in de grijze container belandt omdat de groene container vol is. Tuinafval komt vaak in grote volumes gedurende een korte periode (snoeiseizoen) vrij. Dit is de reden dat veel gemeenten en inzamelbedrijven zogeheten takkenroutes organiseren: bijvoorbeeld de eerste en derde dinsdag van de maanden april en mei. Bewoners die snoeihout hebben, kunnen dit dan gratis aan de kant van de weg zetten.

Maatregel 3

Takken/ snoeihout route in het voorjaar

Alternatieve vormen van gft-inzameling zoals een wormenhotel plaatsen op locaties waar daar behoefte aan is. Ook de educatieve functie van een wormenhotel is groot, wellicht in contact met scholen, IVN, etc., hier naar kijken en een plan uitwerken.

Maatregel 4

Project wormenhotel

In de eerder aangekondigde voorlichtingscampagne kan ook aandacht worden besteed aan het tegengaan van voedselverspilling. Nog beter dan het scheiden van afval is het voorkomen van het ontstaan van afval. Acties waaronder ‘Koken op maat’ of ‘100-100-100’ (publiekscampagne waarbij 100 vrijwillige gezinnen zich 100 dagen inzetten voor 100% minder afval) kunnen daaraan bijdragen. In de regio Foodvalley wordt gewerkt aan projecten om voedselverspilling tegen te gaan, hoe producten uit de regio zo goed mogelijk in de regio aangeboden kunnen worden etc. Door deel te nemen aan deze projecten kunnen we de inwoners laten zien hoe we met voedsel om kunnen gaan.

Maatregel 5

Voedselverspillingscampagne

Papier

- Onderzoek naar haalbaarheid ja-sticker

Hoe gaat het nu?

Bij de meeste laagbouw (circa 80%) wordt papier ingezameld met blauwe minicontainers die maandelijks worden geleegd. Bij een klein deel van de laagbouw wordt papier in losse bundels ingezameld. Bij de gestapelde bouw staan semi-ondergrondse verzamelcontainers waar bewoners papier naar toe kunnen brengen. Van al het papier en karton dat in Barneveld vrijkomt werd in 2018 (nul-situatie) 87% gescheiden ingezameld. De overige 13% kwam in het restafval terecht, hetgeen overeenkomt met 9 kilo per inwoner. Het scheiden van papier gaat dus al zeer goed waar relatief weinig meer op is te winnen.

Welke maatregelen zouden kunnen worden overwogen?

Om papierverspilling tegen te gaan kan de introductie van een 'Ja'-sticker worden overwogen. Alleen bij die huishoudens waar een dergelijke sticker op de deur geplakt zit, mogen folders en huis-aan-huisbladen door de bus. De oude 'Nee Nee'- en 'Nee Ja'-stickers verliezen daarmee hun waarde. Het aantal mensen dat een 'Ja' sticker opplakt is naar verwachting beperkt, waardoor de verspreiding van reclamefolders substantieel vermindert. Deze maatregel wordt volledig gesteund door de VNG (Vereniging van Nederlandse Gemeenten). Zij heeft kant en klare informatie klaarliggen voor gemeenten om de 'Ja' sticker in te voeren. De NNP (brancheverenigingvan regionale en lokale huis-aan-huiskranten) geeft aan dat gemeenten goed na moeten denken over de positie van het huis-aan-huisblad, zodat het niet als (verkapte) reclamefolder wordt gezien. Dit betrekken bij uitvoering van deze maatregel.

Maatregel 5

Onderzoek uitvoeren naar de haalbaarheid van een 'ja- sticker' voor het tegengaan van papierverspilling (ongelezen huis-aan-huis bladen en reclamemateriaal)

PMD

- Voorlichtingscampagne welles-nietes-lijst
- Kwaliteitscontroles

Hoe gaat het nu?

Plastic verpakkingen, metalen verpakkingen en drankenkartons wordt in de laagbouw (kernen + buitengebied) ingezameld met een minicontainer die 1 x per 2 weken worden geleegd. Bij de appartementen wordt pmd ingezameld met de verstevigde zak. Van al het pmd dat in Barneveld vrijkomt werd in 2018 (nul-situatie) 73% gescheiden ingezameld. De overige 27% kwam in het restafval terecht, hetgeen overeenkomt met 11 kilo per inwoner. Van die 11 kilo is 6 kilo plastic verpakkingen, 3 kilo metalen verpakkingen en 2 kilo drankenkartons.

Aandachtspunt is vooral de afgenomen kwaliteit van het gescheiden ingezamelde pmd. In de afgelopen 3 jaar is de vervuiling (lees: restafval) in het pmd toegenomen van 6% naar 20%. Onduidelijkheid over wat nu bij het pmd hoort en wat niet, speelt een belangrijke factor. Dit speelt overigens niet alleen in Barneveld.

Welke maatregelen zouden kunnen worden overwogen?

Om er voor te zorgen dat de gescheiden ingezamelde pmd ook daadwerkelijk wordt gerecycled zal meer aandacht moeten worden besteed aan de kwaliteit van de ingezamelde pmd. In afwachting van het uniforme landelijke acceptatieprotocol en de daaruit voortkomende welles-nietes lijst ligt het voor de hand om een gerichte voorlichtingscampagne uit te voeren[7].

Maatregel 6

Voorlichtingscampagne ter bevordering van kwaliteit ingezameld pmd/ welles-nietes lijst .

Door de invoering van de pmd-bak die met mechanische zijbelading wordt geleegd is er minder zicht en controle op de kwaliteit van het aangeboden pmd. De controle zal geïntensiveerd moeten worden, bijvoorbeeld door bij regelmaat ‘voorlopers’ in te zetten: medewerkers die voor het inzamelvoertuig uit lopen en controleren of de inhoud voldoet aan de norm.

Op dit moment vinden er al permanente kwaliteitscontroles plaats bij het overslagstation (= locatie waar al het ingezamelde pmd uit Barneveld naar toe wordt gebracht). Zodoende bestaat er al inzicht in welke vrachten veel vervuiling bevatten en uit welke wijken/ buurten deze afkomstig zijn. Door de kwaliteitscontroles met name te houden in de wijken waar veel vervuiling voorkomt wordt er maximaal rendement gehaald uit de inzet van de voorlopers. Met de bekende gele- en rode kaarten in combinatie met informatiekaarten wat er wel en niet in de pmd-bak mag, kunnen waarschuwingen worden uitgedeeld. Indien dit onvoldoende helpt kunnen ook handhavers worden ingezet.

[7] Waarschijnlijk wordt ook een landelijke voorlichtingscampagne gehouden, om het nieuwe landelijke acceptatieprotocol uit te dragen. In dat geval zal de gemeentelijke campagne een aanvulling bieden, toegepast op de inzamelstructuur die in Barneveld geldt.

Maatregel 7

Uitvoeren van kwaliteitscontroles

Een leuke manier om betere afvalscheiding maar ook afvalpreventie onder de aandacht te brengen is de 100-100-100 challenge: 100 huishoudens worden uitgedaagd om gedurende 100 dagen zich in te zetten voor 100% minder afval. Deze challenge is een idee van afvalverwerker ROVA. Het resultaat laat zien dat het heel goed mogelijk is om veel minder afval te produceren. Dit lukt door goed afval te scheiden en na te denken bij de aankoop van producten. 100-100-100 biedt een online platform waar deelnemers wekelijks een opdracht doen die hen helpt in de uitdaging tot een afvalvrij leven. Het restafval dat zij nog overhouden vullen zij in op de afvalmeter op de website. Uit eerdere resultaten blijkt dat deelnemers van 100-100-100 ver onder het landelijke gemiddelde blijven. Soms tot bijna 90% minder kg restafval per persoon per jaar. op 100-100-100).

Maatregel 8

100-100-100 challenge: 100 huishoudens zetten zich gedurende 100 dagen in voor 100% minder restafval

Luiers

- Optimalisatie van de luierinzameling (ondergrondse containers?
- Verstrekken gratis luierzakjes?

Hoe gaat het nu?

Sinds 2017 zamelt gemeente Barneveld luiers en incontinentiemateriaal gescheiden in. Op 13 locaties zijn verzamelcontainers geplaatst, veelal in de buurt van peuterspeelzalen. In sommige gevallen stuit dit op weerstand bij omwonenden waarbij het niet meevalt een alternatieve locatie te vinden. De luiers worden verwerkt. Nu nog energetisch op pilotbasis, in de toekomst is het de bedoeling dat de luiers volledig worden gerecycled.

De hoeveelheden worden niet apart geregistreerd. Inzamelbedrijf ACV ledigt de containers en doet dat in combinatie met de luiercontainers die in zijn eigen gebied staan. Wel is bekend dat het restafval in Barneveld voor 21% bestaat uit luierafval, hetgeen overeenkomt met 27 kilo per inwoner.

Welke maatregelen zouden kunnen worden overwogen?

De gescheiden inzameling van luiers vraagt om hygiënische en stankvrije voorzieningen. Alleen dan kan de weerstand worden overwonnen bij luiergebruikers om deze apart te ontdoen. Ook omwonenden van verzamelcontainers zullen minder moeite hebben met deze voorziening als er sprake is van minimale geurhinder. De lange termijnsoplossing hiervoor is de verzamelcontainers ondergronds te maken en te zorgen dat deze nabij iedere kinderdagverblijf staat en/of kinderrijke buurt. Ook kan worden nagedacht over het eventueel verstrekken van luierzakjes waarmee de luiers op een deugdelijke wijze kunnen worden vervoerd richting de containerlocatie.

Het investeren in ondergrondse luiercontainers is pas verantwoord indien er volledige duidelijkheid bestaat omtrent de recycle-pilot bij verwerker ARN.

Maatregel 9

Optimalisatie van de luierinzameling, onder voorwaarde dat er meer duidelijkheid bestaat over de recyclebaarheid (en daaraan gerelateerde milieuwinst) van de gescheiden ingezamelde luiers

Grof huishoudelijk afval

- Onderzoek naar de haalbaarheid en financiële consequenties van een nieuwe milieustraat
- Stimuleren van producthergebruik van huisraad en huishoudelijke apparaten

Hoe gaat het nu?

Grof huishoudelijk afval, waaronder tuinafval, hout, huisraad, etc. kan worden gebracht naar de milieustraat Otelaar. Het kan ook worden opgehaald, echter daarvoor moet telefonisch een afspraak worden gemaakt. De ophaalkosten bedragen € 30,- per m3. Het brengen van grof afval naar de Otelaar is gratis. Op de milieustraat kunnen 26 verschillende afvalstromen gescheiden worden aangeboden.
In 2018 (nul-situatie) kwam in totaal 141 kilo per inwoner aan grof huishoudelijk afval vrij. Hiervan werd 83% gescheiden aangeboden en 17% ongescheiden (=restafval). Doordat het restafval van Barneveld ook nog wordt nagescheiden op bruikbare componenten, wordt uiteindelijk 90% van het grof huishoudelijk afval gescheiden ten behoeve van recycling. Ofschoon dit een goed resultaat is, is er nog de nodige verbetering te realiseren in reparatie en (product)hergebruik. Producthergebruik kent een hogere prioriteit op de Ladder van Lansink dan recycling.
De bezoekersaantallen zijn fors toegenomen, van 59.400 bezoekers in 2017 naar 68.072 bezoekers in 2019.
In 2017 is een onderzoek gedaan naar de locatie van de milieustraat in combinatie met eventuele mini milieustraten. Het bleek dat de reistijden van de verschillende kernen in de gemeente Barneveld naar de milieustraat niet buiten de norm valt. Wel zijn de openingstijden van de milieustraat fors verhoogd voor een betere beschikbaarheid. Ook is een onderzoek aangekondigd naar de herinrichting van de milieustraat.

Welke maatregelen zou je kunnen overwegen?

Er zijn verschillende mogelijkheden denkbaar om de capaciteit van de milieustraat Otelaar beter te benutten,

1. Samenwerking zoeken met milieustraten van buurgemeenten waar de inwoners van Barneveld ook op mogen aanbieden,
2. Een nieuwe milieustraat (ter vervanging van de huidige) bouwen die meer mogelijkheden biedt voor de inwoners van de gemeente.

Optie 1 lijkt niet ideaal omdat de meeste milieustraten van de buurgemeenten niet aan de gemeentegrens met Barneveld liggen. Optie 2 zal nader onderzocht moeten worden. De milieustraat Otelaar begint nu zijn grens te bereiken qua capaciteit van inzamelen en overslag van afvalstoffen en grondstoffen en aantallen bezoekers. Overwogen kan worden om na te gaan of een nieuwe milieustraat op een andere locatie voordelen heeft. Voordeel is ook dat bekeken kan worden in hoeverre de milieustraat is te combineren met kringloopbedrijvigheid en/of de aanleg van een ambachtscentrum/ repair-inrichting. Het voorstel is dan ook het uitvoeren van een verkenning naar een nieuwe locatie van de milieustraat, waarbij bereikbaarheid, groei aantal inwoners en betere mogelijkheden tot gescheiden aanbieden van grondstoffen en grof huishoudelijk restafval worden meegenomen.

Maatregel 10

Projectverkenning nieuwe milieustraat/ ambachtscentrum